Piirkondlike partnerite aruteluseminar

REGIONAAL- JA PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUM

Kaasrahastanud Euroopa Liit

Eesti tuleviku heaks

10.–11. november 2026 | Kuremaa Elamuskeskus

Tere tulemast!

Hea koostööpartner,

rõõm on näha teid siin, et ühiselt arutada, kuidas tugevdada Eesti piirkondade elujõulisust, leida tarku lahendusi piiratud ressurssidega ning kujundada tõhusam ja koostöisem regionaalarengu korraldus.

„Üksi liigume kiiremini, aga koos jõuame kaugemale.“

Korralduslik info

Toitlustamine

Toitlustamine toimub Kuremaa lossis, välja arvatud hommikusöök, mida pakutakse Kuremaa Külalistemajas.

Ujula ja spaa

Kuremaa kompleksi eraldi hoones asuvad ujula ja spaa, mida seminaril osalejad saavad külastada 30% soodustusega.

Hind: 11,20 €

Õhtune koosviibimine

Õhtuseks koosviibimiseks on meie kasutada hubane kaminasaal.

Kõik on teretulnud!

Baar

Kohapeal on avatud ka baar, kust igaüks saab soovi korral endale meelepäraseid jooke osta.

Seminari päevakava

Esimene päev: 10. November 2026

11.05 - 11.30 - I teema: **"Regionaalarengu suunamise võimalused riigiplaanis"**

11.30 - 13.00- Rühmaarutelu: **"Millised tegevussuunad on tasakaalustatud regionaalarengu vaates olulisemad?"**

13.00 - 14.00 - *lõuna*

14.00 - 15.00 - II teema **„Ettevõtlus ja kogukonnad – peamised vajadused“**

15.00 - 15.30 - *kohvipaus*

15.30 - 17.00 - Rühmaarutelu: **"Millist tuge vajatakse ning millised tegevused aitaksid vajadusi katta?“**

18.00 - 19.00 - *õhtusöök ja vaba aeg*

Teine päev: 11. November 2026

09.00 - 09.30 – III teema: **REM regionaalse ettevõtluse ja kogukonnameetmed riigiplaanis**

09.30 - 10.30 - Rühmaarutelu: "**Ettevõtjate ja kogukondade tugi – kuidas see ühiselt toimima panna?**“

10.30 - 10.50 - *kohvipaus*

10.50 - 12.00 – Rühmaarutelu: „**Ettevõtjate ja kogukondade tugi – kuidas see ühiselt toimima panna?**“

Kes on täna siin saalis?

- LEADER tegevusrühm
- Kalanduspiirkonna tegevusrühm
- Maakondlik arendusorganiastsioon ja maakondlik arenduskeskus
- METK – Maaelu Teadmuskeskus
- PRIA, Regionaal- ja Põllumajandusministeerium

Meie ühine eesmärk: elujõuline Eesti igas piirkonnas.

Miks täna siin oleme?

Et arutada, kuidas toetada piirkondade arengut riigiplaani võimaluste raames.

Teie kogemus loeb.

Piirkondlikud teadmised, praktilised kogemused ja ettepanekud aitavad leida parimaid lahendusi.

Millist kasu saame riigiplaanist?

Võimalus koondada ressursse, toetada peamisi arenguvajadusi ja saavutada suurem mõju piirkondades.

Arvestame muutustega.

EL-i, riigi ja kohaliku tasandi muutused avavad uusi valikuid, mida saame koos targalt kasutada.

Kuidas saavutada väiksemate vahenditega sama suur ambitsioon piirkondade arendamisel?

REGIONAAL- JA
PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUM

I teema: Regionaalarengu suunamise võimalused riigiplaanis

Liis Palumets

Riigiplaani hetkeseis ja ajakava

- September 2026 – valitsus kinnitas esmase eelarvejaotuse
- Oktoober 2026 - läbirääkimiste algus Euroopa Komisjoniga
- Sügis 2027 – VV kinnitab riigiplaani eelnõu

Veel 2027. aastal plaanis:

* EK mitmeaastase eelarveraamistiku kokkulepe
* EL tasandi õigusaktide kinnitamine – riigiplaani määrus, tulemusraamistiku määrus, fondimäärused
* Eesti horisontaalsete õigusaktide kinnitamine: katusseadus, VV erimäärused
* Läbirääkimised Euroopa Komisjoniga (siht, et EK kinnitaks riigiplaani 2027. a lõpus)
* Meetmete väljatöötamise alustamine

Valitsuskabineti otsused riigiplaani osas

- Ministeeriumidel arvestada vajadusega **suunata riigieelarvelised ja välisvahendid**, sh koostatava riikliku partnerluskava 2028–2034 ehk riigiplaani vahendid **regionaalselt tasakaalustatumalt väljapoole Harjumaad**, pöörates eraldi tähelepanu idapiirialadele. (28.05.2026)
- Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumil määrata riigiplaani koostamise protsessis koostöös teiste ministeeriumidega kindlaks **meetmed, millel on suurima regionaalse mõju potentsiaal** väljaspool Harjumaad ja idapiirialadel, ning esitada vastavad ettepanekud Rahandusministeeriumile hiljemalt 2027. aasta augustiks. (28.05.2026)
- Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumil sõnastada koostöös ministeeriumidega riigiplaani koostamise käigus hiljemalt 2027. aasta augustiks **riigiplaani regionaalse tasakaalustatuse eesmärk, selle saavutamist mõõtvad näitajad ja sihttasemed ning rakendusmehhanismi ettepanek**, mis esitatakse koos riigiplaaniga Vabariigi Valitsusele heakskiitmiseks. (15.09.2026)

Kõige olulisem:

- Valitsus on möönnud vajadust suunata enam toetust Harjumaalt välja ning pöörata eraldi tähelepanu idapiirialadele.
- Riigiplaanis määratakse kindlaks suurima regionaalse potentsiaaliga meetmed.
- Riigiplaanile seatakse regionaalse tasakaalustatuse eesmärk koos näitajate, sihttasemete ja rakendusmehhanismiga.

Kuidas see teostub?

- Nov 2026 valitsuskabineti memorandumis esitame edasiste tegevuste ajakava
- Nov-dets 2026 valmistame ette REM ettepanekud
- Dets algus 2026 tutvustame ministeeriumidele esmast nägemust
- Jaan-veebr 2027 arutame ministeeriumidega regionaalse eesmärgistuse läbi
- August 2027 ettepaneku esitamine valitsusele kinnitamiseks
- Ministeeriumide jooksev nõustamine meetmete disainimisel

Riigiplaani regionaalse suunamise alused

- Regionaalarengu tegevuskava seire tulemused
- Üleriigiline planeering 2050
- Idapiirialade raport
- Riigipõhised soovitused

Regionaalse arengu tegevuskava 2025.a seire järeldused

- Üksikutes seirenäitajates on nii paranemise kui erinevuste süvenemise märke, koondpildina piirkondade arenguerinevused püsivad
- Regionaalne ebavõrdsus joonistub kõige drastilisemalt välja Harjumaa võrdluses ülejäänud Eestiga, mõningast konkurentsi suudab pakkuda Tartu linnapiirkond.
- Eriti suured arenguerinevused ilmnevad jätkuvalt ettevõtlusarengu näitajates ja kõrgemalt haritud tööjõu kättesaadavuses.

Regionaalse arengu tegevuskava 2025.a seire soovitused

- Regionaalarengu strateegilise juhtimise tervikliku raamistiku loomine, millega regionaalarengust saaks kogu valitsuse ühine eesmärk
- Valdkonnapoliitikate regionaalse mõju juhtimine ja seostamine ruumilise planeerimise põhimõtetega
- Eelarve- ja toetusvahendite piirkondlik suunamine
- Piirkondliku ja kohaliku arendusvõimekuse tugevdamine
- Regionaalpoliitika suunamise teadmus- ja seiresüsteemi tõhustamine

Üleriigiline planeering 2050

- Aastaks 2050 tugineb Eesti tasakaalus areng **tugevatele keskustele**. Nende mitmekesine areng aitab kaasa ka väikelinnade ja maapiirkondade edule. **Pealinnastumise trendi pidurdamiseks** põhineb ruumiline areng kolmel **regionaalsel linnal** (Tartu, Pärnu, Ida-Viru linnastu) ja neid toetavatel **piirkondlikel linnadel**. Igal keskusel on oma roll teenuste ja töökohtade pakkumisel, et hoida elu kogu Eestis ning **vältida maapiirkondade tühjenemist**.
- Regionaalse tasakaalu saavutamiseks ja pealinnastumise pidurdamise eelduseks on inimeste töö- ja eneseteostusvõimaluste ühtlasem paiknemine üle riigi.

Olulisemad regionaalarenguga seotud ruumilise arengu põhimõtted:

3. Tugevatel keskustel põhinev asustus

5. Ettevõtluse läbimõeldud ruumiline areng

7. Asustuse arengut toetav kestlik liikuvus

Idapiirialade raporti soovitused

Üldised regionaalse tasakaalu toetamise ettepanekud:

- Suunata senisest oluliselt suuremas määras riigieelarvelisi ja välisvahendeid väljapoole Harjumaad, sh idapiirialadele
- Tugevdada nõrgema konjunktuuriga piirkondade võimekust toetust taotleda
- Kasutada meetmetes erinevaid mehhanisme, millega eelistada turutõrkepiirkondi

Idapiirialadele suunatud ettepanekud

- Määratleda eritähelepanu vajava idapiirialana kitsamas tähenduses Ida-Viru, Võru, Põlva, Valga maakond + Mustvee vald Jõgevamaalt ning Peipsiääre vald ja Piirissaar Tartumaalt ning käsitleda sealse fookusteemana **rahvastikukao leevendamist** eelkõige majandus- ja elukeskkonna ning kogukonna vastupanuvõime parandamise kaudu.
- Märgistada ja sihistada olulisemad riigiplaani idapiirialasid mõjutavad sekkumised ning kaasata piirkondade esindajad meetmete väljatöötamisse
- Kavandada ÕÜF väljumistegevused

Idapiirialadele suunatud valdkondlikud ettepanekud

- Majanduskeskkonna parandamiseks
- Kodanikuühiskonna tugevdamiseks
- Elukeskkonna, taristu ja eluasemete edendamiseks

Riigipõhised soovitused (2026 I pa)

"Püsivad regionaalsed erinevused takistavad Eestis konvergentsi ja majanduskasvu"

- Tegeleda idapiirialade sotsiaal-majanduslike, julgeoleku ja elanikkonnakaitse probleemidega.
- Parandada VKE-de ja väljaspool suuremaid linnapiirkondi tegutsevate ettevõtete ligipääsu rahastamisel, sh lõimida paremini innovatsiooni- ja ettevõtlustuge.
- Parandada noorte tööhõivet aktiivse tööturupoliitika meetmete abil, pöörates eritähelepanu regionaalsetele erisustele.
- Parandada tervishoiu ja pikaajalise hoolduse kättesaadavust ja taskukohasust, sh regionaalsete erinevuste vähendamiseks.

REGIONAAL- JA
PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUM

Töötuba I: Millised tegevussuunad on tasakaalustatud regionaalarengu vaates olulisimad?

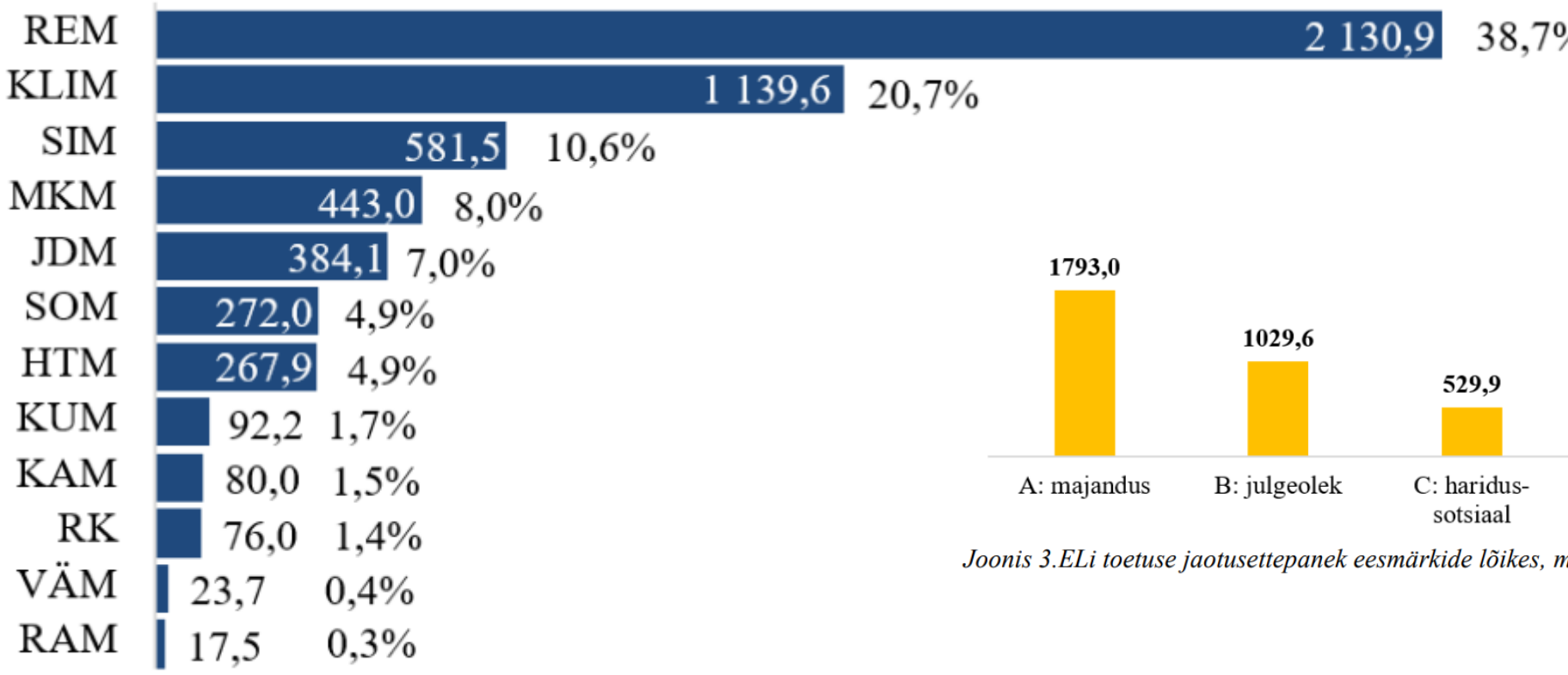
Töötoa eesmärk

Valida regionaalarengu seisukohast olulisimad riigiplaani tegevussuunad ning teha ettepanekud nendele regionaalsete sihttasemete või erisuste seadmiseks.

Lähtekohad

- 15.09.2026 valitsuses kinnitatud riigiplaani jaotuse tabel
- Teadmised piirkonna arenguvajadustest
- Regionaalarengu tegevuskava seire tulemused
- Üleriigiline planeering 2050
- Idapiirialade raport
- Riigipõhised soovitused

VV jaotusettepanek 15.09.2026

Joonis 3.ELi toetuse jaotusettepanek eesmärkide lõikes, miljonites eurodes.

Joonis 4. ELi toetuse jaotusettepanek haldusalade lõikes, miljonites eurodes ja osakaaludes

Töötoa kulg

- Soojendus
- Tegevussuundade valik
- Regionaalse suunamise ettepanekute tegemine

Ettepanekud, mis tagavad tegevussuuna toetuse piirkonda jõudmise

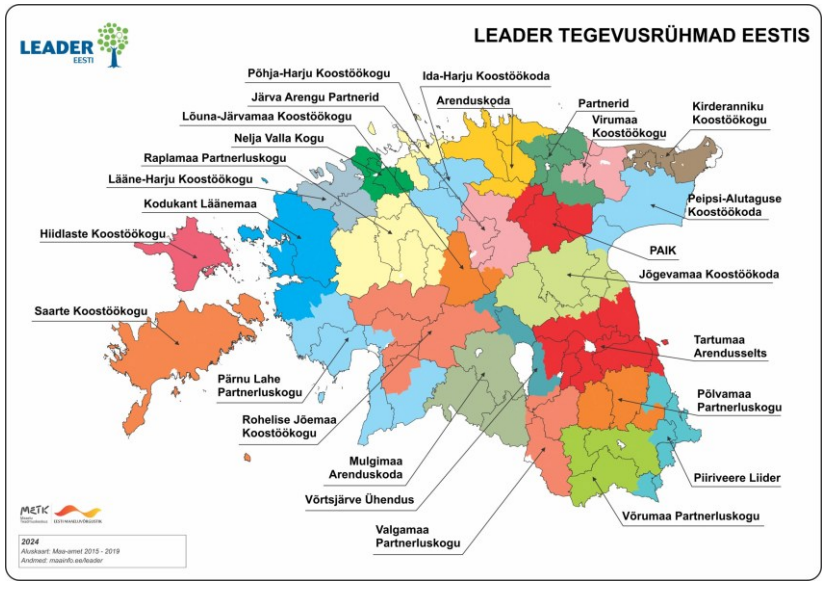
Mida ettepanekute tegemisel kaaluda:

- tegevussuunast eelisarendamist vajavad piirkonnad;
- tegevussuuna olulisimad toetust vajavad tegevused;
- tegevussuuna vahendite regionaalse jaotuse eesmärk/eesmärgid;
- tegevussuuna väljundite või tulemuste regionaalse jaotuse eesmärk/eesmärgid;
- tegevussuuna toetuse piirkonda jõudmise muud vajalikud eeldused (nt eeltegevused taotlejate teadlikkuse suurendamiseks ja võimekuse kasvatamiseks, madalamad lävendid toetusele kvalifitseerumiseks) jne.

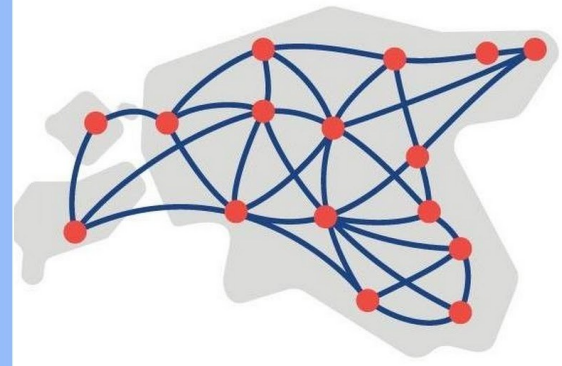
Lisage põhjendused.

REGIONAAL- JA
PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUM

II teema:
Ettevõtlus ja kogukonnad – peamised vajadused

LEADER TEGEVUSRÜHMAD EESTIS
LEADER EESTI
Põhja-Harju Koostöökogu
Ida-Harju Koostöökoda
Järva Arengu Partnerid
Arenduskoda
Partnerid
Kirderanniku Koostöökogu
Lõuna-Järvamaa Koostöökogu
Virumaa Koostöökogu
Nelja Valla Kogu
Raplamaa Partnerluskogu
Lääne-Harju Koostöökogu
Kodukant Läänemaa
Peipsi-Alutaguse Koostöökoda
Hiidlaste Koostöökogu
PAIK
Jõgevamaa Koostöökoda
Saarte Koostöökogu
Tartumaa Arendusselts
Pärnu Lahe Partnerluskogu
Põlvamaa Partnerluskogu
Rohelise Jõemaa Koostöökogu
Mulgimaa Arenduskoda
Piiriveere Liider
Võrtsjärve Ühendus
Võrumaa Partnerluskogu
Valgamaa Partnerluskogu
METK
2024
Aluskaart: Maa-amet 2015 - 2019
Andmed: maainfo.ee/leader

Tugevate keskuste Eesti
TALLINN
KOHTLA-JÄRVE
NARVA
SILLAMÄE
RAKVERE
JÕHVI
KÄRDLA
HAAPSALU
RAPLA
PAIDE
TÜRI
JÕGEVA
PÄRNU
TARTU
KURESSAARE
VILJANDI
PÕLVA
VÕRU
VALGA
Pealinn
Regionaalne linn
Piirkondlik linn
Ühendus
Toimepiirkond
Väikelinnad ja maaline asustus

Harju Kalandusühing
Virumaa Rannakalurite Ühing
Läänemaa Rannakalanduse Selts
Hiiukala
Peipsi Kalandus-piirkonna Arendajate Kogu
Saarte Kalandus
Liivi Lahe Kalanduskogu
Võrtsjärve Kalanduspiirkond

HARJUMAA
LÄÄNE-VIRUMAA
IDA-VIRUMAA
HIIUMAA
LÄÄNEMAA
RAPLAMAA
JÄRVAMAA
JÕGEVAMAA
PÄRNUMAA
VILJANDIMAA
TARTUMAA
SAAREMAA
PÕLVAMAA
VALGAMAA
VÕRUMAA

Läänemeri
Harju maakond
Lääne-Viru maakond
Ida-Viru maakond
Hiiu maakond
Lääne maakond
Rapla maakond
Järva maakond
Jõgeva maakond
Peipsi järv
Pärnu maakond
Saare maakond
Viljandi maakond
Tartu maakond
Põlva maakond
Valga maakond
Võru maakond
Liivi laht

Regionaalareng: regioonid, piirkonnad, kogukonnad …..

Üldine definitsioon:

"Piirkond on geograafiliselt piiritletav territoorium, mida käsitletakse ühtse tervikuna selle ühiste looduslike, sotsiaal-majanduslike, kultuuriliste, funktsionaalsete või halduslike tunnuste tõttu."

nt piiriäärsed alad, rannapiirkond, tööstuspiirkond, Mulgimaa jne

Regionaalpoliitiline definitsioon:

"Piirkond on terviklik keskus(t)e ja tagamaa süsteem, mida ühendavad ühised arenguvajadused, majanduslikud ja sotsiaalsed seosed ning mille arengut kavandatakse ja juhitakse terviklikult."

Neli võrgustikku

	MAK	MARO	Leader	Kalandus
Asutajad	KOV	KOV	KOV eestvedamisel	Kogukondade ehk kalurite eestvedamisel
Sihtrühm	Ettevõtjad, KOVid, vabaühendused	Maakonna elanikud	KOVd, vabaühendused, ettevõtjad	Kalanduse ettevõtjad (kalurid), vabaühendused, KOVd (sadamad, traditsioonid)
Rahastamine	Keskvalitsus, fondid, KOVd	Fondid, KOVd ja keskvalitsus	ÜPP ja ESF+	EMKVF
Õiguslik vorm	SA	MTÜ, SA, KOV	MTÜ (26 tk)	MTÜ (8 tk)
Katusorganiastsioon	MTÜ Maakondlikud Arenduskeskused	Mitteametlik võrgustik (REM eestvedamisel, 1–2 korda aastas)	Eesti LEADER Liit	Mitteametlik võrgustik (tegevusrühmade koostöö, paar korda aastas)
Strateegilised dokumendid	–	Maakonna arengustrateegia ja tegevuskava	Kohaliku tegevusrühma strateegia ja selle tegevuskava	Kohaliku arengu strateegia ja üldkoosoleku otsused
Vastutusvaldkond	Maakondliku majanduse ja kodanikuühiskonna toetamine ja arendamine	Maakonna arengu suunamine ja arendamine	Maaelu arendamine	Kalanduspiirkonna arendamine
Piirkond	Maakond	Maakond	Maapiirkond	Kalanduse piirkond (katab kogu ranniku KOVe ja sisevee KOVe)

Mida võrgustikud teevad?

MAK
Maakondlikud arenduskeskused

- Maakonna ettevõtlus-arengu kavandamine.
- Maakondliku majanduse ja kodanikuühiskonna toetamine ning arendamine.

MARO
Maakondlikud arendusorganisatsioonid

- Maakonna arengu kavandamine.
- Maakonna arengu suunamine ja arendamine.

Leader
LEADER tegevusrühmad

- Maapiirkonna arengu kavandamine.
- **Fookus:**
  - maaettevõtluse arendamine
  - kogukondade arendamine
  - sotsiaalvaldkonna toetamine
  - noorte toetamine
  - kohaliku kultuuri ja traditsioonide hoidmine

Kalandus
Kalanduspiirkonna tegevusrühmad

- Kalanduspiirkonna arengu kavandamine.
- **Fookus:**
  - kalaväärindamine ja turustamine
  - väikesadamate arendamine
  - majandustegevuse mitmekesistamine (ka väljaspool kalapüüki)
  - kalanduse ja merenduse traditsioonid
  - kalurite teadmiste, oskuste ja koostöö edendamine
  - keskkonna elurikkus ja kliimamuutustega kohanemine

Ühised tegevused kõikidel võrgustikel

- **Rahvusvaheline ja kohalik koostöö**
- **Toetusprogrammide rakendamine**
- **Strateegiline partner riigile ja KOV-dele**

Piirkondliku arengu laiem tugivõrgustik

Teadmised ja innovatsioon

METK – Maaelu Teadmuskeskus
Maaeluvõrgustik, teadmussiire, nõustamine ja innovatsioon

AKIS – teadmiste ja innovatsiooni süsteem
Teadlaste, nõustajate ja ettevõtjate koostöö; METK keskne korraldaja

Kalanduse teabekeskus
Kalandusalane teave, koolitused, uuringud ja koostöö

Kogukonnad

Eesti Külaliikumine Kodukant
Külakogukondade võrgustik, kohalik algatus ja huvikaitse

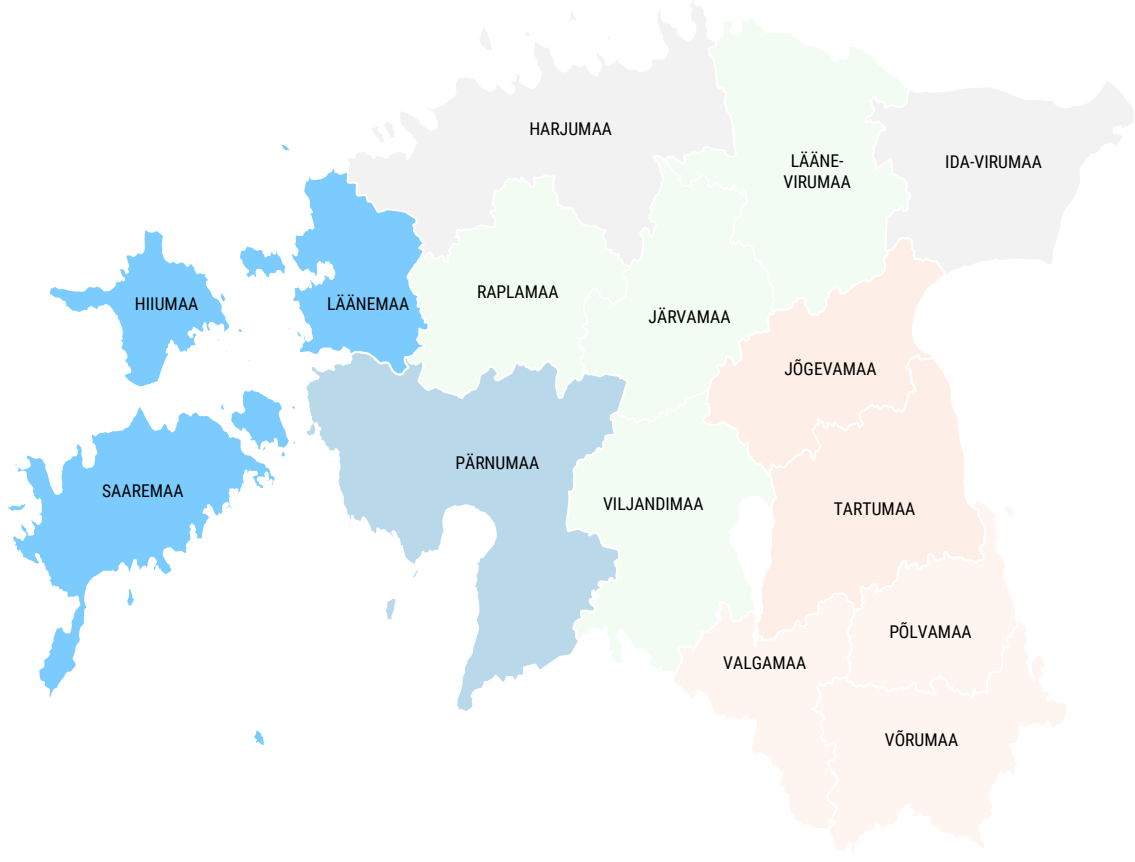
Toetuste rakendamine

PRIA
Põllumajanduse, maaelu ja kalanduse toetuste rakendamine

RTK – Riigi Tugiteenuste Keskus
Regionaalarengu ja struktuuritoetuste rakendamine

REGIONAAL- JA
PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUM

Arengulepped ja piirkondlik koostöö

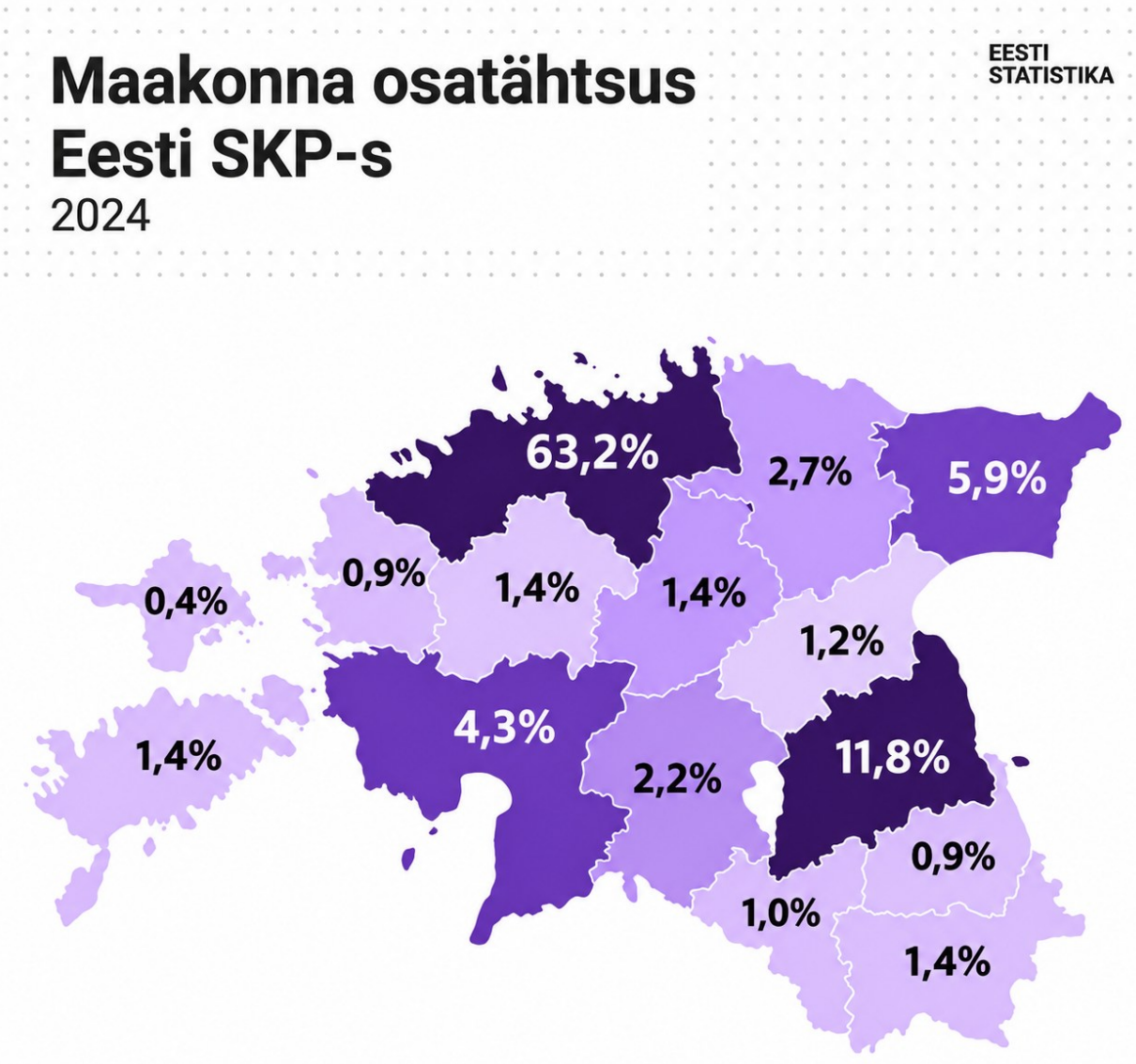
Piirkondlike partnerite aruteluseminar
10. november 2026, Kuremaa
Rainer Eidemiller
Regionaal- ja Põllumajandusministeerium

Regionaal- ja Põllumajandusministeerium ja ettevõtlus?

Piirkondliku koostöö põhjus

- **Regionaalne ebavõrdsus**
- **Killustunud** regionaalhaldus
- Valdkondlike poliitikate **harukondlik** juhtimine, puudub regionaalne **ühisvaade**
- Puudub **ühtne ja kohapõhine** nägemus piirkondade arendamisel

2020 uuring

https://skytte.ut.ee/sites/default/files/2022-05/1.%20Regionaalne%20valitsemine%20lopparuanne_final.pdf

Tallinna Ülikool: Kersten Kattai, Sulev Lääne, Georg Sootla, Katri-Liis Lepik, Ave Viks, Indrek Saar

Tartu Ülikool: Veiko Sepp

Tallinna Tehnikaülikool: Sulev Mäeltsemees

OÜ Geomedia: Rivo Noorkõiv

Eksperdid: Vallo Olle, Mikk Lõhmus

- Põhineb Eesti **regionaaltasandi arengu analüüsil** (2020), ehk teadlaste ja ekspertide sisendil
  - Maavalitsuste kadumise järel: milline võiks olla **piirkondlik koostöö**?
- **Regionaalsed „valitsused“ või pehmem koostöövorm (võrgustik)?**
  - **Ettepanek: regionaalsed nõukogud ja regionaalsed arengulepped**

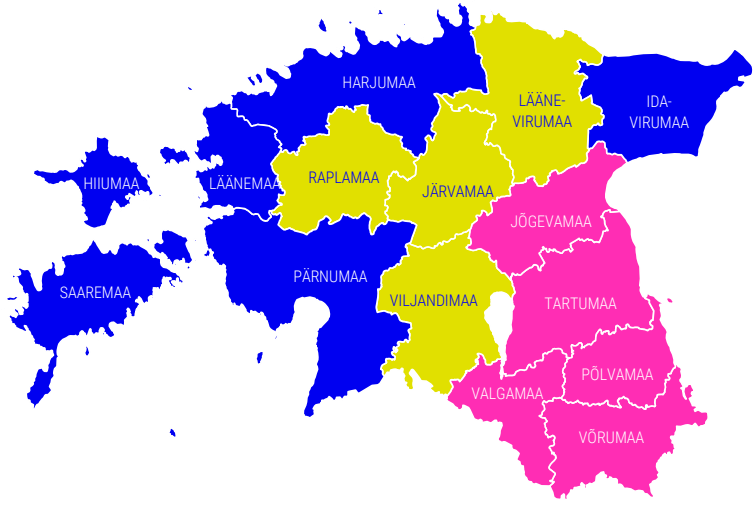
Töö tulemusena esitatud poliitikaettepanekud regionaalse juhtimistasandi moodustamiseks jagunevad kaheks:

- kohalike omavalitsuste maakondliku tasandi koostöö tugevdamine piirkondliku ulatusega ülesannete täitmiseks läbi võimekuse konsolideerimise ning
- regionaalse valitsemise struktuuride loomine, kus esitatakse kaks alternatiivset lahendust:
  (a) väiksema muutuse ulatusega, kuid lihtsamini teostatav regionaalarengu nõukogude moodustamine;
  (b) suuremat valitsemiskorralduslikku muutust esile kutsuv ja seega raskemini teostatav regionaalse valitsemise asutuste loomine.

	rakendamine.	
4. Regionaalse valitsemise asutuste moodustamise debati algatamine		
Valimisdebatid regionaalse valitsemise asutuste moodustamiseks	Regionaalse valitsemise asutuste (ja teiste regionaalset valitsemist tagavate meetmete) laiapõhjaline ühiskondlik arutelu. Vajadusel välisekspertide/ organisatsioonide kaasamine.	märts 2022-märts 2023
Regionaalse valitsemise asutuste katseprojekti ettevalmistamine	Pilootide rakendamiseks vajalik detailine õigus, protsessi jm analüüs, mis võimaldab disainida pilootide rakendamise. Piloteerimiseks vajaliku finantsbaasi selektsioon (meede, toetus, partnerlus vms). Pilootide rakendamiseks vajalike õiguslike muudatuste tegemine ja/ või kokkulepete, lepingute vm sõlmine.	mai - november 2023
Regionaalse valitsemise asutuste piloot	Regionaalse valitsemise asutuste pilootprojekti rakendamise 4 aastasel perioodil (üks riigieelarve strateegilise planeerimise faas).	jaanuar 2024 - detsember 2027

Eesti Vabariik

Arenguleppe formaadi sisu

- Pilootprojekti käivitamine **2023-2024** (RaM+OECD)
- „avaliku sektori innovatsioon“
- Regioonid?
  - Sisu „**koostööpiirkonnad**“ (mitte haldusreform)
  - (st mitte ainult üks maakond, „piirid pole lukus“, 2027 mudel)
- Fookus: **ettevõtluskeskkond**
- **Koostööformaat: riigi, kohaliku tasandi ja erasektori koostöö**
- **Riik** (ministeeriumid), **maakonnad (KOVid)**, **ettevõtjad** nõukogus
- Koostöö planeerimise **protsessi alguses** (arengukokkulepped)
- **Terviklik**, mitte valdkondlik piirkonna arengu planeerimine
- Demokraatlik sisu: „**tasanditevaheline koostöö**“ (*multilevel governance*)

Eesti Vabariik

Mis see **EI OLE**

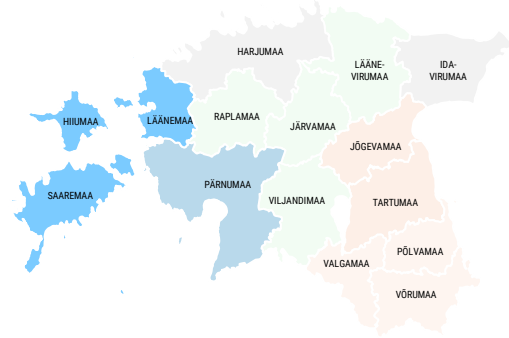
- **EI OLE** uus haldusreform ega uute piiride joonistamine.
- **EI OLE** pehme ‘regionaalse identiteedi’ otsimine.
- **EI OLE** uus bürokraatlik valitsustasand.

Mis see **ON**

- **ON** pragmaatiline ressursside koondamine ja mastaabisääst.
- **ON** avaliku sektori innovatsiooni ja pretsedendi loomine.
- **ON** ettevõtluskeskkonnale ja majanduskasvule suunatud kokkulepe.

Arengulepe on praktiline koostöövorm, mis toob kokku riigi, kohaliku tasandi ja erasektori ühiste eesmärkide ja tulemuste saavutamiseks.

Senised tegevused:

Kaks nõukogu: ministeeriumid (ReM, MKM, KLIM, HTM), maakonnad, ettevõtjad
koosolekud, eksperdid, ettevõtjate sisend, kooskõlastamised

Kesk-Eesti lepe 17.02.2025 (nõukogus kinnitamine)

Lõuna-Eesti lepe (Kagu-Eesti erisused) 16.06.2025

OECD toetav lõpparuanne juulis 2025 https://www.oecd.org/en/publications/strengthening-place-based-regional-development-policy-in-estonia_45e0cdc7-en.html

Valitsuskabineti toetav seisukoht (11.12.2025)

Meetmete kavandamine (2025 lõpp – 2026)

Lääne-Eesti arenguleppe protsessi käivitamine
+ Pärnumaa, Ida-Virumaa

Õigusliku aluse ja piirkondliku koostöö mõju-uuringute ettevalmistamine

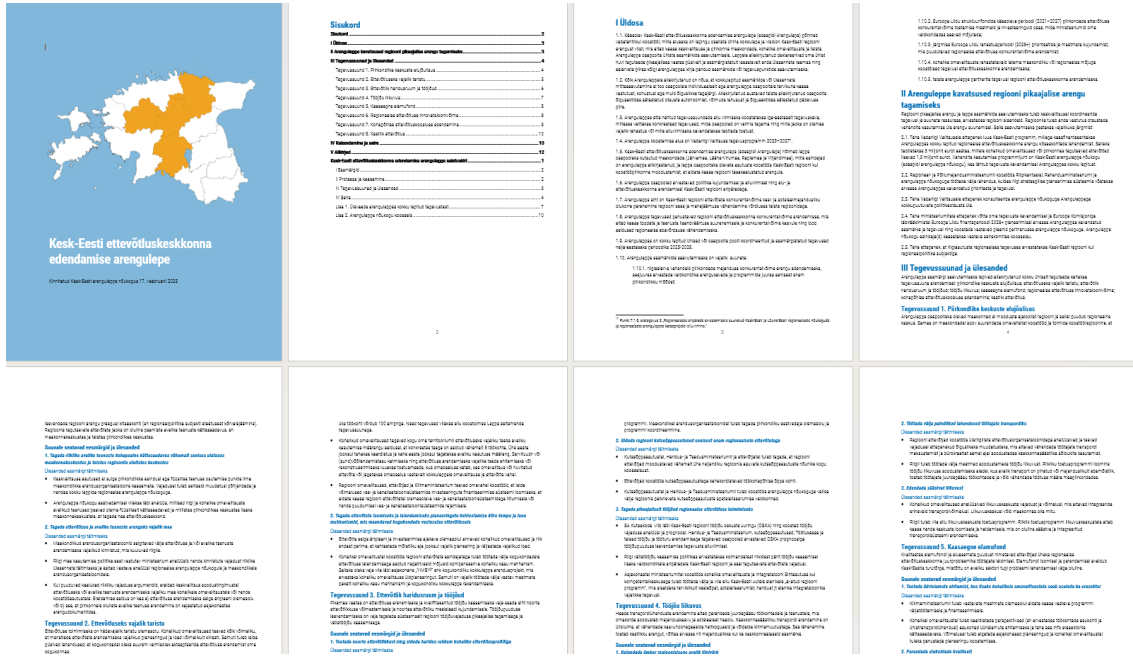
Mis on „arengulepe“?

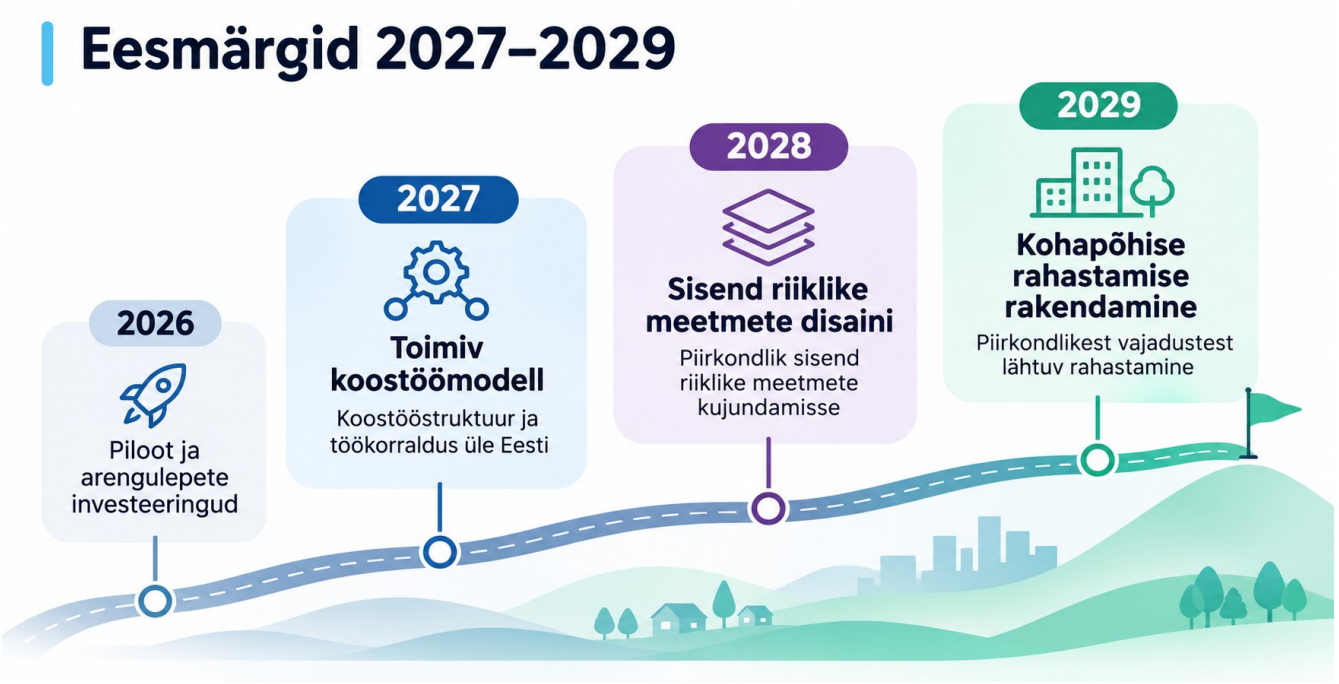
- **Maakondadeülene** (koostööpiirkonna loomine)
- Praegu: fookuses **ettevõtlus- ja elukeskkond**
- Kavandamisse kaasatud algusest peale **piirkonna esindajad, riigi (ministeeriumite) esindajad ja ettevõtjate esindajad**
- Ühine kaasatud osapoolte vaheline kokkuleppe tegevuste ja nende prioriteetsustes, et arendada koostööpiirkonna ettevõtlus- ja elukeskkonda
- **Mõõdikud/tulemused**
- Tulemus: **sisend kohapõhise regionaalpoliitika rakendamiseks ja piirkondlikult õigesti suunatud rahastusmeetme kasutamiseks**

Eesti Vabariik

Arengulepete formaat?

- Ei ole „ostunimekiri“, vaid **pikaajaline piirkondlik strateegia**
- Lühike
- Ühised tegevussuunad
- Prioriteedid
- Järgneb täpsustav **tegevuskava**

2026: PILOOT + ARENGULEPETE INVESTEERINGUMEEDE

sh Lääne-Eesti arengulepe, tegevuskava, nõukogu, töögrupp, valmidus osaleda 2027 märtsi taotlusvoorus

2027: TOIMIV KOOSTÖÖMUDEL (rakendamine üle Eesti)

2028: SISEND RIIKLIKE MEETMETE DISAINI

2029: KOHAPÕHISE RAHASTAMISE RAKENDAMINE

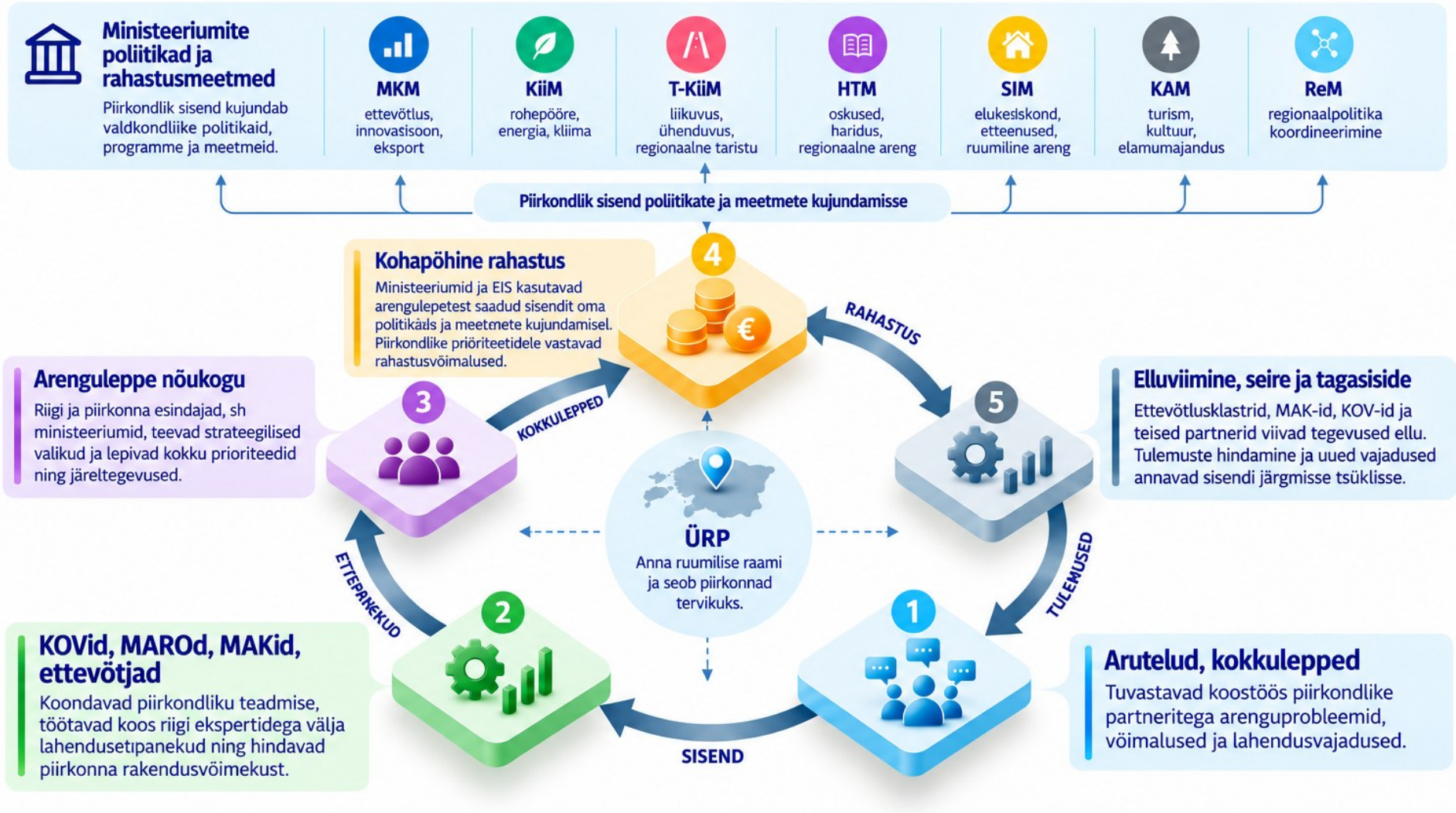
Kokkuvõtteks: arenguleppe mudeli eesmärgid:

- **Ühtne piirkondlik sisend** riigi otsustesse → targemad ja mõjusamad investeeringud (sh EL 2028+ ja ÜRP 2050)
- **Vähem dubleerimist ja killustatust, konsolideerumine** → suurem kuluefektiivsus
- KOVide, MAROde ja ettevõtjate parem **kaasamine strateegilise planeerimise algusfaasis** → tugevam konkurentsivõime

Regionaalse koostöö mudel 2027+

Kogu süsteemi koosmõju ja aastaringsus

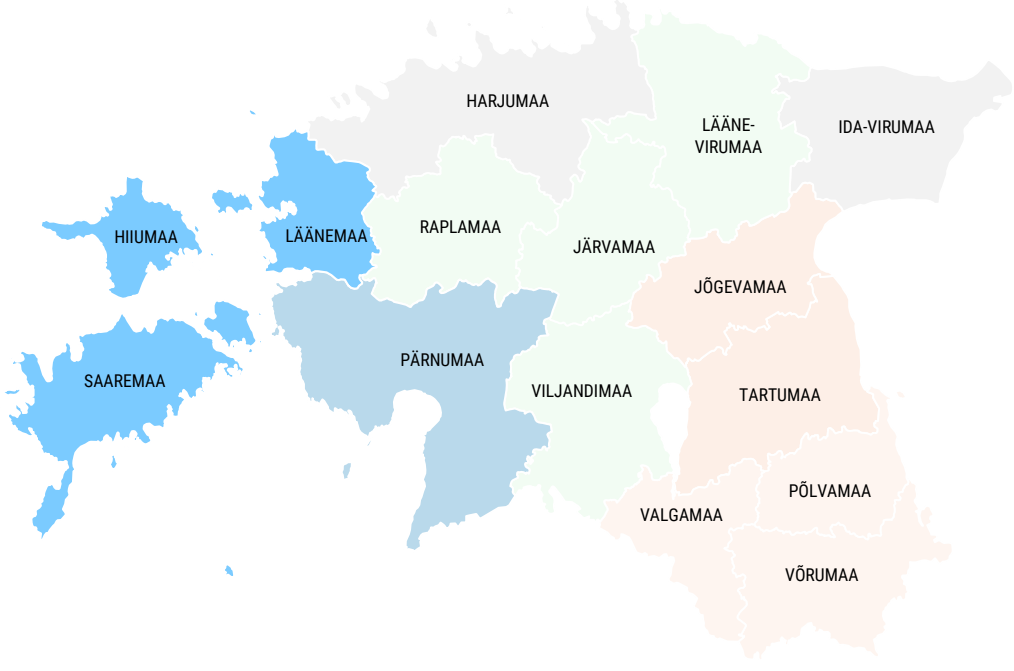
Kuidas osad töötavad koos ühtse mehhanismina. Info muutub poliitikaks ja rahastatud tegevuseks, luues pideva tagasiside.

Kas me suudame piirkonnas kokku leppida
mitte ainult selles, mida iga maakond vajab,
vaid ka selles, millised ühised investeeringud annaksid
piirkonnale tervikuna kõige suurema majandusliku mõju?

Aitäh!

rainer.eidemiller@agri.ee

REGIONAAL- JA
PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUM

Töötuba II: Millist tuge vajavad ettevõtjad ja kogukonnad ning millised tegevused aitaksid vajadusi katta?

Eesmärk: valida ettevõtjate ja kogukondade jaoks olulised valjakutsed ning kavandada nende lahendamiseks vajalikud tegevused.

Lähtume vajadustest, mitte organisatsioonide ülesannetest

Jätame kõrvale kes mida praegu teeb või millist toetust pakkub

Töötoa etapid:

Väljakutsete valimine (2-3) - *Millisele väljakutsetele keskendume ja keda see puudutab?*

Tegevuste kirjeldamine - *Millised tegevused aitavad valitud väljakutsetele kõige paremini vastata?*

Tegevuste prioritiseerimine (3-4) - *Millised on need kõige olulisemad tegevused, mille elluviimine tuleb kindlasti tagada ?*

Väljakutsete näited

Ettevõtlus: madal lisandväärtus, madal ettevõtlusaktiivsus, tööjõu puudus vs tööpuudus, mikroettevõtete vähene huvi kasvamiseks, ettevõtte juhtide vähene motivatsioon, vähe eksportivaid VKE-sid, kuidas jõuda allhankijast oma tooteni, kuidas motiveerida noori jääma või tulema tagasi oma kodukohta ettevõtlusega tegelema, või kuidas rakendada AI-d enda ettevõttes efektiivsuse tõstmiseks, ...

Kogukonnad: ligipääs teenustele, kogukondade elujõulisus, noorte sidumine kodupiirkonnaga, eestvedajate vähesus/läbipõlemise oht, piiratud kontakt erinevate sotsiaalsete gruppide vahel, nõrk põlvkondadevaheline seos, kogukondade kohanemis- ja kriisivalmidus, ...

Kuidas teenuseid/tegevusi sõnastada?

Oluline on sõnastada konkreetne sihtrühm ja eesmärgist lähtuv tegevus

- Projektitoetus ettevõtetele
- Ettevõtete nõustamine
- Kogukondade toetamine
- Kohaliku toidu väärtustamine

- Toetus ekspordiga alustamiseks mikroettevõtetele
- Ettevõtlusega alustamine nõustamine
- Noorte kogukonna eestvedajate võrgustiku käivitamine
- Piirkonna toiduklastri koostöö ja ühine turundus

Regionaal- ja
Põllumajandusministeerium

III teema: REM regionaalse ettevõtluse ja kogukonnameetmed riigiplaanis

Helin Anton ja Kaire Luht

Piirkondlike partnerite arutelseminar

Tere teine päev!

„Koos leiame Eestile tasakaalustatuma ja tugevama tee.“

Grupitöö kokkuvõte – I teema

Regionaalarengu suunamise võimalused riigiplaanis

Peamine sõnum:

Riigiplaani toetused peavad olema senisest enam piirkondlikult tundlikud, et toetada Eesti tasakalustatud regionaalarengut.

Osalejate peamised ettepanekud:

Piirkondlik rahajaotus

Maakondade põhiselt või arengulepetel; kindel osakaal väljapoole suuremaid keskusi.

Tasakaal keskustega

Tallinna ja Tartu osakaalu piiramine.

Paindlikud toetustingimused

Piirkonniti diferentseritud toetus- ja omafinantseeringumäärad.

Eritingimused piirkondadele

Soodsamad tingimused idapiiri- ja saarepiirkondadele.

Suurem kaasamine

Piirkondade varasem ja aktiivsem kaasamine meetmete kavandamisse ning kohapealse nõustamise tugevdamine.

Pikaajaline mõju

Püsivate koostöövõrgustike toetamise eelistamine projektipõhistele lahendustele.

Piirkondade jaoks olulisimad tegevussuunad riigiplaanis

Erieesmärk A

1.1 Teadmuspõhine innovatsioon ja uued tehnoloogiad	Pärnu-Lääne
1.2 Tööstuse konkurentsivõime	L-Viru-I-Viru, Pärnu-Lääne
1.5 Regionaalne ettevõtlus ja VKE-de kasv	Harju, L-Viru-I-Viru, Hiiu-Saare, Jõgeva-Tartu, Rapla-Järva, Pärnu-Lääne, Põlva-Võru, Valga-Viljandi
2.1 Kvaliteetne ja energiatõhus elamufond	Põlva-Võru, Valga-Viljandi
2.4 Kliimakindlus ja elukeskkonna kvaliteet	Pärnu-Lääne
2.6 Liikuvus ja transporditaristu	Harju, Hiiu-Saare, Jõgeva-Tartu, Rapla-Järva, Pärnu-Lääne, Valga-Viljandi
2.7 Mitmekeskuseline areng ja piirkondlikud teenused	L-Viru-I-Viru, Põlva-Võru, Valga-Viljandi
3.2 Elektroonilise side ühenduvus	Põlva-Võru

Piirkondade jaoks olulisimad tegevussuunad riigiplaanis

Erieesmärk B

2.3 Kohalike omavalitsuste kriisivalmidus	Harju

Erieesmärk C

1.1 Tööturu vajadustele vastavad teadmised ja oskused	Rapla-Järva, Valga-Viljandi
1.5 Keskhariduse ja põhikoolijärgse koolivõrgu reform	Jõgeva-Tartu
2.1 Tervise- ja sotsiaalteenuste lõimimine ja iseseisev toimetulek	Harju

Piirkondade jaoks olulisimad tegevussuunad riigiplaanis

Erieesmärk D

1.13 Kogukondade võimestamine (Leader)	Harju, Hiiu-Saare, Jõgeva-Tartu, L-Viru-I-Viru, Rapla-Järva, Põlva-Võru
1.14 Toidujulgeolek – isevarustatus ja terviklikud tarneahelad	Hiiu-Saare, Rapla-Järva
1.17 Kalanduse ja vesiviljeluse konkurentsivõime ning varustuskindlus; kalavarude kestlik majandamine ja ühise kalanduspoliitika rakendamine	Hiiu-Saare, Jõgeva-Tartu, L-Viru-I-Viru

REM regionaalvaldkonna meetmed riigiplaanis

- Regionaalne ettevõtluskeskkond – 5+5 mln
- Kogukonna juhitud kohalik areng – 43,6 mln
- Säästva liikuvuse terviklahendused – 20 mln
- KOV avalikud teenused ja piirkondlik arendusvõimekus – 75 mln
- KOV kriisivalmidus – 30 mln
- Idapiirialade areng – 25 mln

Regionaalne ettevõtlus

Riigiplaani 2028-2034 esmane jaotusettepanek				
a) Liidu kestliku jõukuse, konkurentsivõime ja ühtekuuluvuse toetamine kõigis piirkondades				
1.5	**Regionaalne ettevõtlus ja VKE-de kasv**	**118,0**		
	Regionaalsed ettevõtlusinvesteeringud, piirkondlikud ettevõtlus- ja tööstusalad: Mikro-, väikese ja keskmise suurusega ettevõtete investeeringud tootlikkuse, konkurentsivõime ja lisandväärtuse kasvatamiseks; ettevõtluse arendamine madalama arengutasemega piirkondades, sealhulgas idapiirialal; ettevõtluse alustamise ja kasvu toetavad investeeringud ning piirkondlikest vajadustest lähtuvad ettevõtlusinvesteeringud. Piirkondlike ettevõtlus- ja tööstusalade ning nende toimimiseks vajaliku ühistaristu arendamine; ettevõtete investeeringuteks valmis arendusalade loomine; uute investeeringute ligimeelitamine ning piirkondliku ettevõtluse ja tööstuse kasvuks vajalike eelduste parandamine.		MKM	108,0
			REM	5,0
	Regionaalsed ettevõtlusteenused ja ettevõtlusvõrgustikud: Maakondlike arenduskeskuste ja teiste piirkondlike ettevõtlusteenuste arendamine; ettevõtjate nõustamine, mentorlus, piirkondlikud koostöövõrgustikud ning ettevõtluse arengut toetavad koostöö- ja võrgustikutegevused.		REM	5,0

Kogukonna juhitud kohalik areng

Valitsuse esmases rahastusettepanekus on kogukonna juhitud kohalikuks arenguks ette nähtud 43,6 mln eurot. Sellest on vaja katta:

- Strateegiate ettevalmistamine
- Kohaliku tegevusrühma kohustuslike ülesannete kulu
- Maapiirkondade ja väikelinnade fookusteemade elluviimine
- Kalanduse fookusteemade elluviimine

Kohaliku tegevusrühma kohustuslikud ülesanded 28+

Strateegia koostamine – kohaliku arengu eesmärkide ja tegevuste kavandamine

Võimekuse arendamine – kohalike osalejate toetamine projektide väljatöötamisel ja elluviimisel

Valikuprotseduuri ja –kriteeriumite kehtestamine – läbipaistvad ja mittediskrimineerivad menetlused ning kriteeriumid, mis väldivad huvide konflikte ega lase ühel huvirühmal valikuotsuseid kontrollida

Taotlusvoorude korraldamine – voorude ettevalmistamine ja väljakuulutamine

Projektide valimine

Seire ja hindamine – eesmärkide saavutamise jälgimine ning strateegia elluviimise hindamine

Teavitamine – strateegia ja Euroopa Liidu toetava rolli tutvustamine

Kogukonna juhitud kohalik areng: riigiplaani fookuseteemad

Kas kõiki algses taotluses plaanitud fookusteemasid on võimalik sisustada?

Maapiirkondade fookusteemad:

- head elukeskkonda ja maaelu toetav ettevõtlus;
- kohalik toit;
- kogukonnateenused;
- turvalisus;
- kohaliku paiga identiteedi tugevdamine toetudes vaimsele ja füüsilisele kultuuripärandile ning loodusväärtustele (koostöös KuMiga);
- haavatava sihtrühma toetamine ja võimestamine kogukonna tasandil (koostöös SoMiga).

Ranna- ja sisevete kalanduspiirkondade täiendavad fookusteemad on:

- väiksemahuliseks kalapüügiks kasutatavate väikesadamate võrgustiku edasine arendamine;
- lühikeste tarneahelate tekke soodustamine, mis võimaldaks ranna- ja sisevete kaluritel oma tooteid ja saake turustada otsetarbijatele;
- merekeskkonna parendamine, sealhulgas kohaliku tähtsusega kalade kudealade taastamine ja parendamine.

Kogukonna juhitud kohalik arengu – lahtised küsimused

- Kas strateegiate ettevalmistamist saame alustada 2027 või alles uue perioodi meetme eelarvest 2028?
- Kas kõiki taotluses nimetud fookusteemasid on võimalik püüda või tuleks mõnest juba eos enne strateegiate koostamist loobuda?
- Kuidas piiritleda järgmiseks kümnendiks meetme sihtpiirkond?
- Milline rakendusmudel tagab 2-3 korda väiksema eelarve juures tulemusliku rakendamise ja maksimaalse kasu kohalikele ettevõtetele ja kogukondadele?
- Kuidas tagada piirkonnale suunatud vähenenud arendusraha võimalikult terviklik kavandamine ja kasutamine? Strateegilised tegevused, üksikprojektid voorudes; tegevusrühma piire ületav koostöö.
- Mitme aasta peale kavandada VV rahastusettepanekuga eraldatud summa kasutamine?

REGIONAAL- JA
PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUM

Töötuba III: Ettevõtjate ja kogukondade tugi – kuidas see ühiselt toimima panna?

Tea Caeiro Batista

Eesmärk, etapid ja oodatav väljund

III töötoal on kaks eesmärki:

- Luua selgust selles, milliseid ettevõtlust ja kogukondade arengut toetavaid tegevusi on praktiline kavandada ja ellu viia **maakonna** siseselt ning millised eeldavad **koostööd laiemas piirkonnas.**
- Iga laudkond teeb ettepaneku **tegevuste jaotamiseks MAK-i meetme ja kogukonna juhitud kohaliku arengu meetme vahel**, arvestades kummagi meetme rahalist mahtu.

09.30 - 10.30 - töötuba I osa (60 min)

10 min – sissejuhatus, ülesande selgitus

09.40 -10.30 min – Ettevõtetele suunatud tegevused (50 min)

10.30 - 10.50 - kohvipaus

10.50 - 11.50 – töötuba II osa (60 min)

10.50 - 11.25 Kogukondadele suunatud tegevused (35 min)

11.25 – 11.40 Koondpilt ja valmistamine kokkuvõtteks (15 min)

11.40 - suures ringis iga laua kokkuvõte (8x2 minutit) + lõpusõnad seminarile (16+4 min)

III töötoa oodatav väljund

11.25 – 11.40 Koondpilt ja valmistamine kokkuvõtteks (15 min)

- Laudkond vaatab üle nii ettevõtjatele kui kogukondadele suunatud tegevuste valiku ning hindab, kas tehtud valikud on kooskõlas kummagi meetme eelarveliste võimalusega.
- Vajadusel jäetakse osa algselt valitud tegevustest kõrvale, muudetakse sobivat elluviimistasandit või meedet, millesse tegevus sobib ja mahub.
- Laudkonna üks piirkondlike organisatsioonide esindaja valmistab oma **laua kokkuvõtteks**, mille käigus tuleb **2 minuti** jooksul anda vastus järgmistele küsimustele:

- **mis oli üks üllatav või uus taipamine lauas koos töötades;**
- **millises küsimuses oli kõige lihtsam leida ühist seisukohta;**
- **milline küsimus jäi lauas lahendamata (nt ei leidnud head lahendust või ei jõutud üksmeelele).**

11.40 - suures ringis iga laua kokkuvõte (8x2 minutit) + lõpusõnad seminarile (16+4 min)

Piirkondlike partnerite arutelseminar

Aitäh!

Suur tänu kõigile sisuka kahepäevase arutelu, avatud mõtete ja väärtusliku panuse eest!

„Üksi liigume kiiremini, aga koos jõuame kaugemale.“

Meie ühised ootused edaspidiseks:

Ühine arutelu- ja infoväli

Pidev dialoog ja hea infovahetus.

Väärtuslik sisend mõlemale poolele

Esmane sisend meie tööle ja uued mõtted ka teile koju viimiseks.

Koos järgmiste sammude suunas

Jätkame koostööd ja viime arutelud tegudeni.

Aitäh